

UNDP – Societatea Academică din România (SAR)

SUMAR

INDICATORI	2
ECONOMIE	4
Previțiuni economice pentru 2002 și implicații politice	4
Energie: Ajustările de preț erau inevitabile, dar reforma sectorului energetic nu se poate reduce doar la atât	9
SOCIAL	14
Bâjbâind prin reforma pensiilor	14
POLITIC	19
Integrarea europeană la nivel instituțional - încă lentă și dificilă	19
JURIDIC	32
Focus: ridicarea vizelor sheghen a fost amânată	32

EVOLUȚIA PRINCIPALILOR INDICATORI

INDICATORI	Tend. Generală	Ultima evoluție	Sep 2001	Aug 2001	Iul 2001	Iun 2001	Mai 2001	Apr 2001	Mar 2001	Feb 2001	Ian 2001
Creștere PIB (trimestrial analizată) %			5.1				4.8				
Devalorizarea leului, %			1.40	1.42	1.59	1.41	1.91	2.35	1.87	2.06	2.26
Inflația, %			1.9	2.2	1.3	1.6	1.7	2.7	2	2.3	3.7
Produsul industrial, % evoluție				-1.7	0.2	-5.3	7.6	-3.4	11.4	4.1	4.9
Deficit comercial, FOB/CIF (milioane US\$)				198.1	272	294	484	447	228	334	260
Rata șomajului, %				8.1	8.4	8.8	9.3	9.9	10.4	10.8	10.8
Număr de angajați (,000)						4,530	4,521	4,485	4,467	4,448	4,414
Salariu net, % evoluție (Ian 2001 = 104 US\$)	-			0.4	2.6	0.6	-5.7	5.1	6.7	-7.2	
Creșterea cifrei de afaceri a companiilor străine din România (KPMG sondaj trimestrial), %				65*		60			55		
Încrederea în Guvern (sondaj BOP), %							44	51	52	52	50
Actualul guvern poate îmbunătăți situația (sondaj CURS), %				48**		46			57		
Pesimism, %				44**	54		52		54	54	53
Bunăstare subiectivă, % (Mai bine decât anul anterior)	-			18.7**			19	16	18	18	17

* previziune

** exclusiv pentru populația

PE SCURT

Luna aceasta nu a adus schimbări dramatice în ceea ce privește principalii indici de performanță – vestea bună este că majoritatea indicatorilor continuă să își păstreze tendința pozitivă care, cel puțin pe termen scurt pare a fi stabilă.

Secțiunea *Economie* semnaleză faptul că previziunile guvernamentale pe baza căreia s-a fundamentat propunerea de buget pe 2002 sunt prea optimiste. Este puțin probabil ca o rată de creștere atât de mare să poată fi susținută în același timp cu implementarea unor politici restrictive și în pofida efectelor nefaste ale înrăutățirii situației economice pe plan mondial. Corelarea unor prețuri, de mult necesară, a fost în sfârșit aprobată, în paralel cu un mecanism de compensare pentru familiile cu venituri mici. Totuși, această strategie nu face decât să amâne deciziile mai serioase. Sectorul energetic va continua să fie una din găurile negre ale economiei până când reformele structurale nu vor fi implementate iar utilitățile publice nu vor fi vândute către antreprenori privați.

O reformă susținută a sistemului public de pensii este în curs de implementare – după cum se arată în secțiunea *Social* – totuși, rezultatele pozitive întârzie să apară. Planurile de introducere a unui sistem privat sunt într-o fază incipientă, iar rolul limitat care a fost acordat pensiilor private nu le va permite nici acestora să-și arate efectele benefice în viitorul apropiat.

În secțiunea *Politic* se arată că așteptatul Raport al Comisiei Europene pentru 2001 nu va înregistra progrese semnificative. În ciuda existenței unor performanțe economice mai bune, reforma instituțională înaintază încă greu iar capacitatea de implementare a administrației nu face pași impresionanți. Această secțiune conține o comparație a nivelului de implementare pe capitole de negociere și o evaluare a stadiului de îndeplinire a obligațiilor asumate de România.

Amânarea unei decizii privind ridicarea vizelor Schengen pentru România – singura țară de pe lista neagră dintre cele invitate să adere la UE – ar putea deveni o problemă cronică, care să pună în pericol atât imaginea Guvernului cât și a sprijinului publicului pentru problema aderării. Argumentele sunt prezentate în secțiunea *Juridic* a acestui raport.

ECONOMIE

Previzuni economice pentru 2002 și implicații politice

La sfârșitul lui septembrie, Guvernul a publicat o serie de previziuni economice privind bugetul public pe anul viitor, buget care trebuia trimis la Parlament în acea luna. Înaintarea proiectului de buget parlamentului atât de devreme este un eveniment nou și este mai mult decât binevenită.

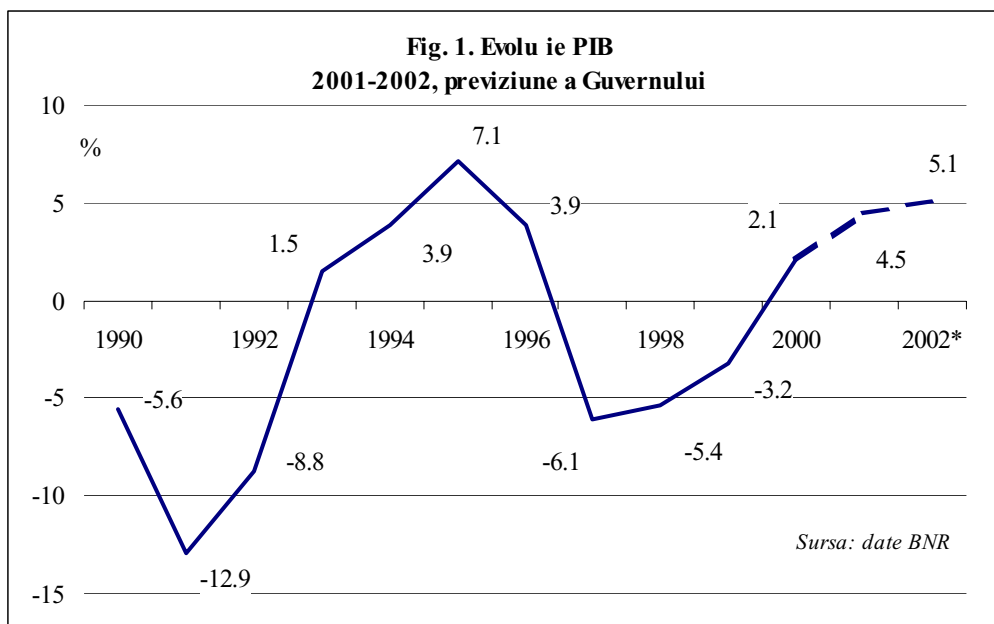
Însă previziunile indică un scenariu economic care merită examinat chiar și în această fază incipientă. Se așteaptă ca PIB să crească puțin mai repede, cu 5.1% (Fig. 1.), dezinflația va continua în timp ce inflația (dec-dec) va scădea la 22% (Fig. 2.), deficitul de buget consolidat va fi redus la 3% din PIB (Fig. 3.), iar deficitul de cont curent al balanței de plăți va scădea la 6% din PIB. S-a anunțat de asemenea că structura bugetului se va baza mai mult pe programe, ceea ce s-ar conforma priorităților politicii urmărite de guvern iar administrația locală își va mări prerogativele.

Din aceste obiective se deduce că Guvernul dorește să păstreze politica actuală de promovare a creșterii. Aceasta nu surprinde prea mult, de vreme ce creșterea economică ar ajuta la scăderea sărăciei și a șomajului în același timp crescând încrederea Bruxelles-ului în România, ajutându-se pe această cale eforturile României de a se apropia de UE. Însă Guvernul a recunoscut de asemenea existența unui număr de probleme, printre care deficitul comercial excesiv¹ înregistrat în acest an și indisciplina financiară crescută². Aceasta este

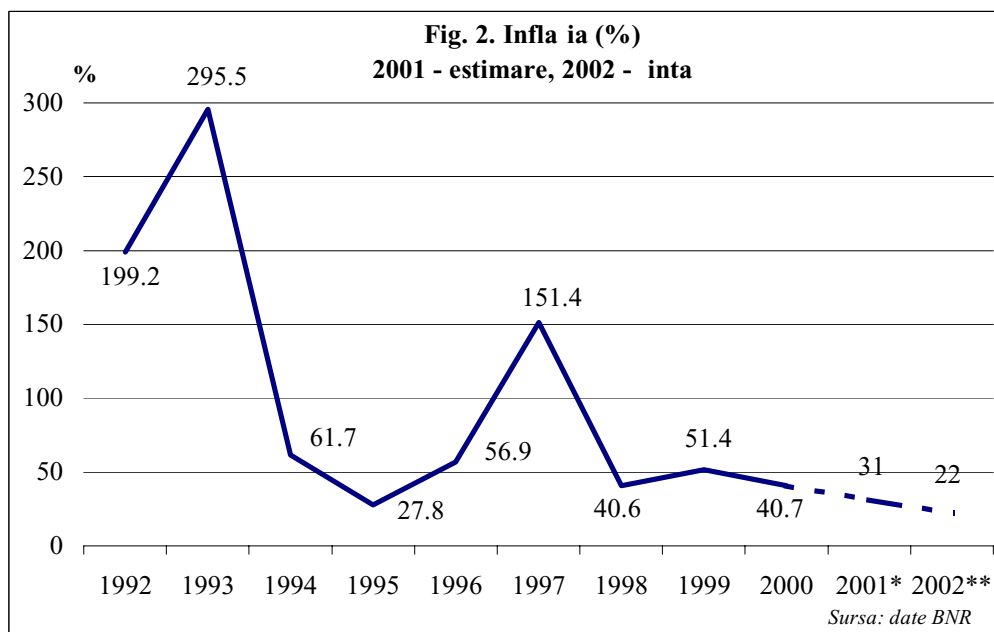
¹ Deficitul comercial pentru anul în curs ar putea depăși 3.5 miliarde US\$ pentru anul în curs

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 5 / 2001**

cauza pentru care Guvernul a planificat atât un deficit comercial mai mic cât și o scădere a deficitului de cont curent al balanței de plăți. De aici rezulta totuși un *puszle*: va reuși Guvernul să mențină o rată de creștere relativ mare a PIB-ului, prin implementarea unor politici restrictive și în ciuda unui climat internațional care se înrăutățește?

* previziuni

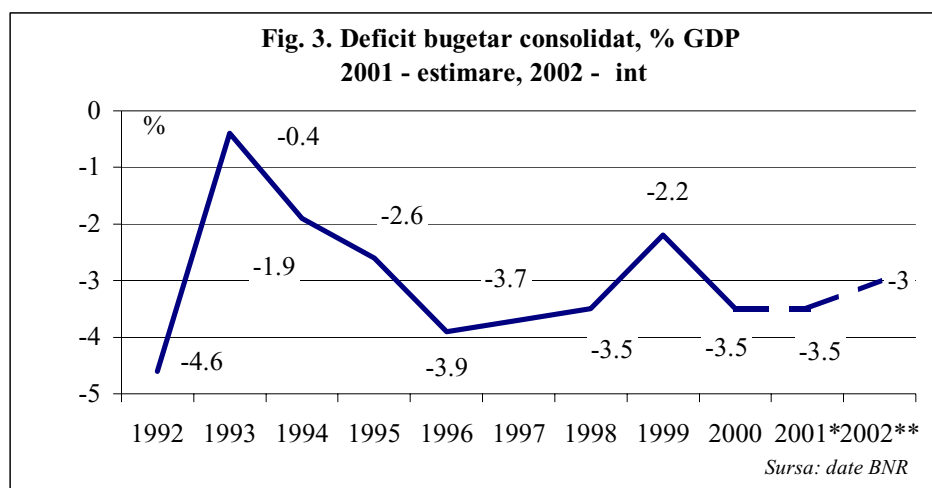

* previziuni ** țintă

² Areatele agregate (de la bugetul de stat, de la bănci și inter-enterprise) au crescut la 40% din PIB în anul acesta (de la 35% în 2000)

Scăderea deficitului bugetar la 3% din PIB nu ar conduce în mod necesar la scăderea ritmului de creștere a PIB, dacă sectorul privat ar compensa scăderea cheltuielilor guvernamentale. Iar aceasta rămâne un semn de întrebare. Mai mult decât atât, continuarea dezinflației va necesita implementarea unei politici monetare restrictive. Nu în cele din urmă, reducerea programată a deficitului de cont curent al balanței de plăți presupune măsuri de corecție, care sunt restrictive (între care se vor afla cel mai probabil și tăierea unor facilități comerciale care au fost acordate în cursul acestui an).

Întregul pachet de măsuri – care sunt avute în vedere, într-un fel sau altul în Scrisoarea de Intenție asupra căreia s-a căzut de acord cu FMI – nu ar permite o rată de creștere de peste 5% pentru anul viitor. Însă, aceste măsuri ar putea ajuta la asigurarea sustenabilității creșterii, ceea ce este în esență un scop care merită urmărit.

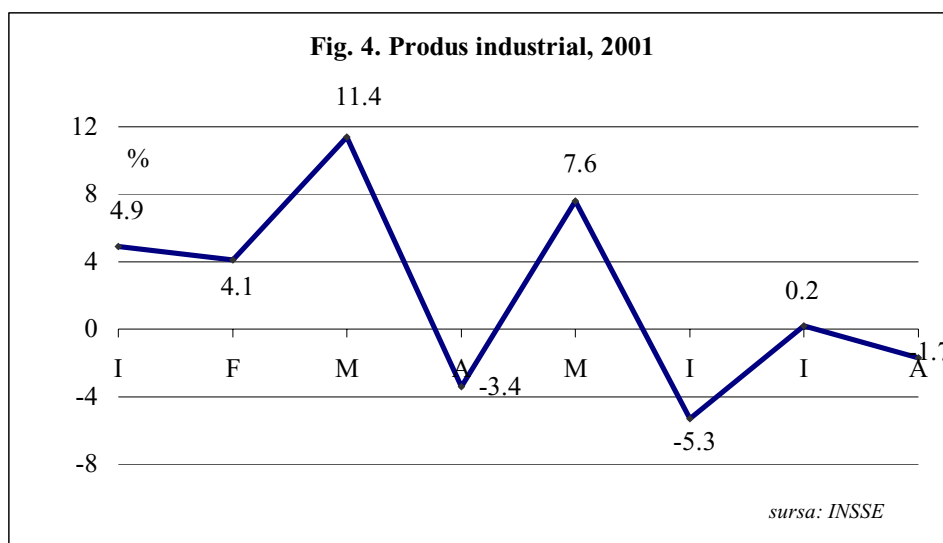
** previziuni ** ținta*

Rata de creștere a PIB prevăzută determină formarea de expectații și va centra discuțiile pe mărimea bugetului și a deficitului bugetar, întrucât veniturile bugetare depind de dinamica economiei și de colectarea taxelor. Privind veniturile bugetare, așadar, o îmbunătățire a colectării taxelor ar putea compensa pentru o rată mai mică de creștere a PIB. Însă este greu de determinat dacă Guvernul contează pe o îmbunătățire a colectării taxelor sau pe o creștere a altor venituri la buget decât a celor provenite din taxe.

În această situație, ar trebui să analizăm mai atent situația pe plan internațional. Chiar înaintea tragediei din 11 septembrie recesiunea amenința economia americană. Încrederea consumatorilor și a investitorilor este în acest moment chiar mai scăzută și chiar și mulți specialiști consideră că este puțin probabil ca situația economiei mondiale să se restabilească anul viitor. Economiiile țărilor membre ale UE și-au micșorat semnificativ creșterea, care în acest an se așteaptă să ajungă la mai puțin de 2% din nivelul atins anul trecut; iar economia Japoniei continuă să fie stagnantă. Economiiile asiatice, care depind atât de mult de economia Statelor Unite, sunt de asemenea afectate puternic. Veștile din America Latină sunt la fel de sumbre.

Ceea ce a fost mai puțin luat în considerație de către analiști este impactul tragediei de la 11 septembrie la nivelul furnizorilor: costurile de tranzacție și implicit producție sunt în creștere în multe sectoare. Întrucât creșterile de productivitate menite să compenseze pentru aceasta sunt puțin probabile, în special pe termen scurt, aceasta va avea de asemenea un efect în privința creșterii economice. Așadar, combinația de efecte la nivel de furnizor și de utilizator, combinată cu creșterea neîncrederii în economia mondială, nu vor favoriza o creștere mai rapidă și vor îngreuna comerțul.

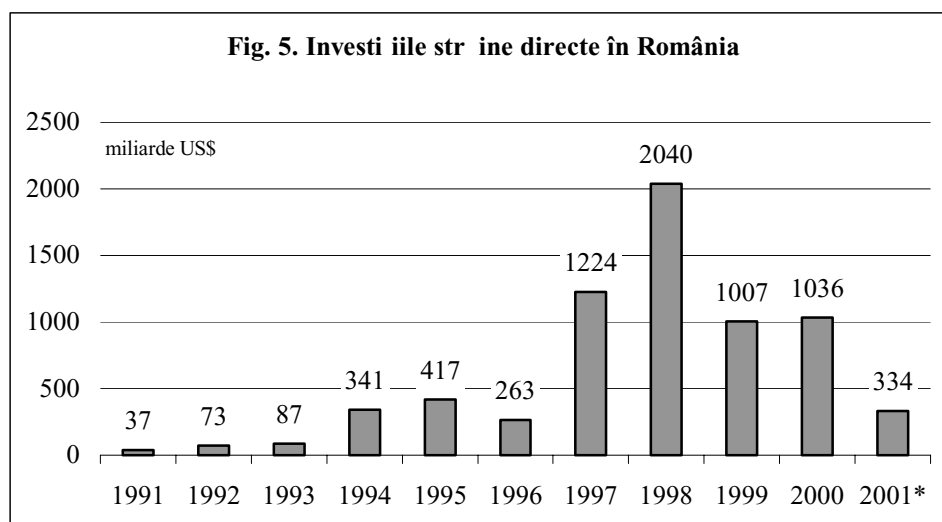
Deși economia României nu este atât de puternic integrată cu cea mondială (comparabil cu cea a altor țări în tranziție), România exportă mai mult de ¼ din PIB (bazându-se pe piețele din UE pentru mai mult de 65% din totalul de exporturi) și depinde puternic de importurile de țigete și alte mărfuri de bază. Recesiunea mondială va determina reducerea cererii pentru exporturi din România. În același timp, piețe nervoase la produse de baza nu vor ajuta România în căutarea de importuri ieftine. Impactul general va fi negativ pentru economia românească. În această privință, piețele de capital străin trebuie și ele menționate. Vor exista lichidități, însă aversiunea crescută față de asumarea riscurilor nu va favoriza țările cu risc suveran încă ridicat. În acest sens, accesul la finanțarea deficitelor externe, pe care România se bazează, s-ar putea să fie mai dificil.

Potențialul de creștere a economiei românești în 2002 trebuie să fie evaluat prin prisma climatului internațional și prin cea a măsurilor necesare să facă față deficitului comercial mult crescut din 2000, creșterii indisciplinei financiare și continuării dezinflației. De aceea, previziunile privind o rată de creștere de 5.1% sunt discutabile. Există de asemenea un număr de factori suplimentari de considerat. Producția industrială, care a crescut viguros în cursul acestui an, pare să-și fi încetinit creșterea (Fig. 4). Aceasta va avea consecințe clare privind activitatea economică în general. În același timp, inflația va depăși probabil ținta revizuită, de 29%, pentru acest an. Indexarea lunară a prețurilor la combustibili, electricitate și încălzire și efectele resimțite

în toate prețurile la consumator (în special la produsele alimentare) ar putea să producă foarte ușor o inflație de peste 30% pentru acest an. Depășirea acestei cote (cota inițială prevăzută pentru acest an a fost de 25%) nu va ajuta la micșorarea așteptărilor inflaționiste și – important pentru Banca Națională – va determina înăsprirea politicii monetare, atât în substanță cât și în percepție. Politica monetară va deveni în acest fel și mai restrictivă – iar aceasta va afecta creșterea economică.

Situația politicii monetare trebuie de asemenea examinată în paralel cu politica cursului de schimb. Repetarea politicii de apreciere reală a leului din acest an ar fi o opțiune riscantă în sensul nevoii de reducere a deficitului de cont curent al balanței de plăți. Pe de altă parte însă, deprecierea leului nu ajută dezinflația și necesită o politică foarte precisă a Băncii Naționale de control al lichidităților. Așadar, Banca Națională trebuie să mențină politicile sale într-un echilibru nu ușor de realizat între nevoia de a continua dezinflația și nevoia de a reduce deficitul de cont curent. O absorbție internă ținută sub control ar putea facilita menținerea acestui echilibru în acest fel lăsând politica ratei de schimb ca pârghie pentru dezinflație. Însă un astfel de control, care ar însemna reducerea consumului intern și chiar a investițiilor interne, ar periclita politica guvernamentală de întărire a creșterii și ar fi foarte greu de susținut politic și social.

** valoare a fost calculată doar pentru primul semestru al anului*

Există vreo cale de a contrabalansa efectele negative ale politicilor restrictive care urmează să fie implementate și de a menține și anul viitor rata de creștere înregistrată pentru acest an? Teoretic ar putea exista creșteri remarcabile de eficiență, sau șocuri pozitive pe plan internațional (cum ar fi îmbunătățirea termenilor de schimb, TOT, sau o infuzie mare de investiții externe). Însă este nerealist să ne bazăm pe apariția unor asemenea evoluții³ și la fel stau lucrurile și pe plan internațional. Ar trebui observat că investițiile străine în România au fost mult sub așteptări în timpul acestui an și previziunile pentru anul viitor

³ Productivitatea pare să fi înregistrat o creștere importantă în acest an, însă acest rezultat trebuie considerat în relație cu creșterea stocurilor și a arieratelor

nu sunt cu mult mai bune – cum am arătat mai devreme, din cauza scăderii înclinației investitorilor de a-și asuma riscuri. Privatizarea Băncii Comerciale ar fi un eveniment deosebit, dar nu ar schimba radical situația.

Previziunile Guvernului sunt prea optimiste în privința creșterii economice din anul viitor, în raport cu măsurile necesare pentru a diminua deficitul de cont curent, pentru a îmbunătăți disciplina financiară și pentru a continua dezinflația. Chiar și o rată de creștere de 4% este un obiectiv ambițios pentru anul viitor. Reducerea inflației la 22% va fi greu de realizat dacă nu se va putea implementa o combinație de măsuri care ar presupune o ajustare a politicii salariale centrată pe dinamica productivității și pe un progres vizibil în restructurarea utilităților publice (în principal în privința sectorului energetic). Este adevărat că din punct de vedere al convenienței politice, revizuirea cifrelor în sens negativ ar fi foarte dificil de susținut pentru Guvern; însă, în caz contrar i-ar fi la fel de dificil să aducă argumente pentru susținerea unei creșteri de 5.1% în 2002. Aceasta trebuie să fie mai mult decât un exercițiu de persuasiune intelectuală; trebuie să fie parte integrantă dintr-o dezbatere publică necesară, combinată cu măsuri de creștere a încrederii în politica aplicată. În același timp și pe fondul creșterii incertitudinii în economia mondială, Guvernul ar trebui să imagineze scenarii alternative (optimist, mai puțin bun), cu implicațiile pe care le-ar putea avea pentru buget, politica monetară și de curs de schimb.

Energie: Ajustările de preț erau inevitabile, dar reforma sectorului energetic nu se poate reduce doar la atât

Ca în fiecare toamnă, un aer de criză s-a răspândit în opinia publică la gândul că iarna este aproape, iar prețul energiei nu este suficient de mare pentru a permite producătorilor să funcționeze fără pierderi, dar este suficient de ridicat pentru a crea probleme de plată familiilor cu venituri mici. După ce chestiunea a trenat luni de zile, guvernul s-a decis în fine să scumpească (în lei) energia electrică și termică. În ultima vreme guvernul a tot încercat să amâne decizia, între altele și pentru a mai reduce așteptările inflaționiste și a se

încadra în ținta de 29-30% fixată pentru acest an. Numai că aceste amânări au dus la acumularea de pierderi la companiile furnizoare ce par nesustenabile pe termen lung.

Așadar, guvernul s-a decis să ridice prețul energiei termice la consumatorii casnici, să permită consiliilor locale să fixeze prețuri de referință diferite de cel național, în funcție de condițiile locale, și să indexeze automat prețul energiei în funcție de devalorizarea lunară a leului. În paralel, s-a creat un sistem de subvenții pentru familiile cu venituri mici, alocate pe bază de testare a mijloacelor.

Cu toate acestea, măsurile luate nu reprezintă nici pe departe o reformă de substanță a sectorului energetic în România – ci doar, în cel mai bun caz, un modest (nou) început. Multe alte **deficiențe structurale** rămân încă nerezolvate.

- Statul român continuă să joace rolul dual de colector de impozite și producător de energie. Până acum prima funcție a prevalat: s-a introdus TVA pe energie în loc să se ridice pur și simplu prețul la consumator, iar companiile producătoare au fost forțate să crediteze alte firme de stat ce nu puteau fi deconectate din motive sociale (aceste credite comerciale laxo sunt de fapt arieratele). În consecință, statul-proprietar de utilități n-a putut investi în rețehnologizarea sectorului energetic, iar uneori nu și-a putut acoperi nici măcar costurile de operare⁴. Guvernul ar trebui să decidă care din funcții este mai importantă și să proiecteze o strategie pentru a reduce aceste efecte negative. De exemplu, dacă este ca sectorul energetic să devină o sursă de venituri pentru buget prin impozitele plătite, atunci trebuie ori privatizat rapid, ori prețul la consumator trebuie urcat în așa fel încât să acopere întregul cost al producătorului (operare curentă plus investiții). Este imposibil de a asigura simultan și investițiile necesare în producție și un preț scăzut la consumator.
- Pe baza experienței din regiune, se pare că ar exista un compromis ce trebuie realizat între privatizare, pe de-o parte, și liberalizarea pieței de energie pe de alta. Investitorii strategici interesați să intre eventual pe piața românească de producere a energiei preferă contractele pe termen lung și garanțiile de stat, fixând astfel piața într-o structură rigidă. Pe de altă parte, liberalizarea creează o perioadă de fluiditate instituțională care, adăugată riscului intervențiilor politice discreționare, descurajează potențialii investitori. Ideea este aceeași ca mai sus: guvernul are de făcut o alegere, bazată pe o strategie de durată, în privința direcției pe care o va lua reforma sistemului energetic. Bătăliala în structura actuală, când e greu de ghicit dacă există vreo opțiune deliberată ce stă la baza politicii energetice, sau lucrurile merg înainte din inerție, creează incertitudine și

⁴ Binig, A.V, M. Săndulescu and M. Stoican, 2000. *About the relationship liberalization-privatization in a power and heat sector in transition*, FOREN 2000 – Regional energy forum, Neptun, Romania.

împun costuri caracteristice ambelor variante de acțiune, fără să producă însă și vreun beneficiu.

- Politica actuală este ineficientă pentru că subvaluează resursele energetice din producția internă, grăbind astfel epuizarea lor și producând costuri ascunse în societate. De exemplu, gazul natural extras în România este vândut la intern cu un preț sub cel al pieței mondiale, ceea ce duce la supra-consum, întâzieri în restructurarea industriilor energofage și reducerea bunăstării sociale în general. În plus, cum deprecierea capitalului companiilor producătoare de energie nu poate fi introdusă în structura de preț la consumator, modernizarea și eficientizarea în acest sector este cu atât mai dificilă.
- Subvenționarea energiei furnizate publicului poate părea o soluție atractivă politic, dar ea poate avea efecte perverse. Până de curând gazul natural era livrat consumatorilor casnici mult mai ieftin decât celor industriali (cam la jumătate de preț), așa că multă lume s-a deconectat de la sistemul de încălzire centrală și a început să investească în centrale de apartament, care păreau mult mai eficiente. Unele instalații au fost mai mult sau mai puțin improvizate, ceea ce a crescut pericolul de poluare și explozie în blocurile de apartamente – așa cum a remarcat de curând și premierul. Dar chiar cei care folosesc instalații licențiate vor avea o surpriză neplăcută în iarna care urmează, după ce prețul gazului pentru consumatorii casnici a fost aliniat cu cel la consumatorii industriali. Cetățeni care au investit sume de până la 2.000 USD într-o centrală de apartament (aproximativ salariul pe un an) vor constata că nota de plată este cam la fel de mare ca și înainte, iar recuperarea investiției este foarte dificilă. Acest exemplu trebuie să servească guvernului drept avertisment că și cele mai bine intenționate măsuri sociale pot produce efecte imprevizibile, greu de reparat ulterior.

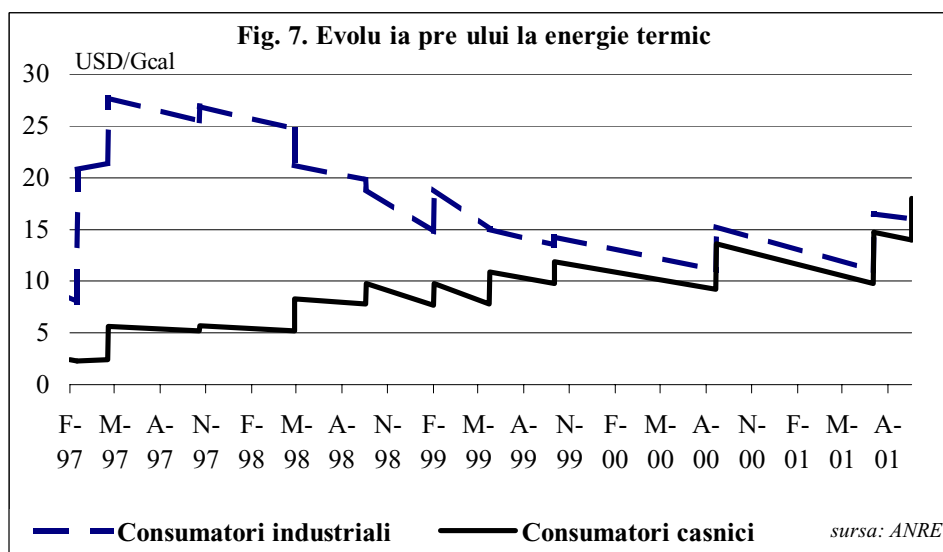
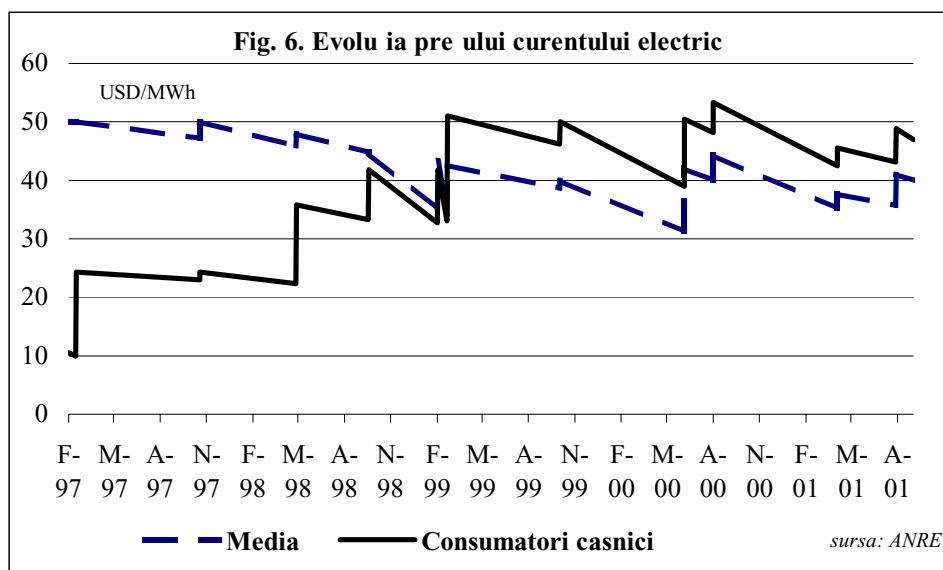
Totuși, problema centrală a sectorului energetic rămâne neplata facturilor. Companiile de stat sunt de departe cei mai indisciplinați clienți – *iar asta nu e de mirare din moment ce sunt încurajate să nu plătească printr-o structură de stimulente vicioase.*

O dată ce o companie minieră, metalurgică sau de transport se găsește prinsă în lanțul arieratelor, poate folosi bonuri de compensare (“procese verbale de stingere a datoriilor”) pentru a-și plăti furnizorii. Cum capitalul lichid este prețios, iar prin compensări se pot stinge doar datoriile vechi, se stimulează astfel acumularea artificială de debite chiar și atunci când ar exista oarece capacitate de plată: doar un manager slab sau irațional își achită facturile la zi atunci când are la îndemână varianta mult mai avantajoasă de a amâna plata până când valoarea reală a ei scade. Cam jumătate din încasările Termoelectrica, principalul producător de electricitate, se fac prin mecanisme de acest tip, iar tendința este de creștere. Este nevoie de o corecție rapidă a acestei structuri distorsionate de stimulente.

Fig. 6 demonstrează că acumularea de arierate este în mare parte voluntară, iar nivelul prețurilor nu joacă un rol semnificativ. Prețul mediu al energiei

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 5 / 2001**

electrice a fost în ultimii doi ani permanent sub cel pentru consumatorii domestici, și sub cel din 1997. Ceea ce echivalează cu a spune că electricitatea s-a ieftinit mult în termeni reali pentru consumatorii industriali din România. Teoretic, ar trebui deci ca acum să fie mult mai ușor pentru firme să-și achite nota de plată. Dar cum arieratele continuă să crească, acesta e un semn că mare parte din sectorul industrial nu reacționează de fapt la stimulentele prețurilor din cauza constrângerilor bugetare slabe descrise mai înainte. Încă o dată, situația nu se poate remedia atâta vreme cât nu se schimbă regula jocului.

În concluzie, guvernul ar trebui:

- Să întărească constrângerile financiare în sectorul industrial – în special cel de stat – și să se abțină de la a stimula artificial creșterea economică prin acumularea de arierate în sectorul industrial
- Să restrângă utilizarea mecanismelor de compensare
- Să urgenteze privatizarea în sectorul energetic, chiar cu prețul încetinirii liberalizării pieței de electricitate și sacrificării temporare a unor venituri la bugetul de stat – în situația actuală, aceste venituri sunt oricum în mare parte virtuale
- Să proiecteze mecanisme de parteneriat public-privat pentru a încuraja investițiile în distribuirea de electricitate, care are nevoie de sume masive pentru reabilitare.

SOCIAL

Bâjbâind prin reforma pensiilor

Guvernul încearcă în prezent implementarea unei reforme substanțiale a sistemului public de pensii, dar rezultatele pozitive încă se lasă așteptate. Dimpotrivă, planurile pentru introducerea unui sistem suplimentar privat sunt vagi și timide. Detalii cruciale nu au fost încă precizate, și – mai important – ponderea modestă rezervată pentru schemele pensiilor private în planul guvernului va limita orice efect pozitiv pe care acestea l-ar putea avea în viitorul apropiat.

Fig. 1. Contribuabilii la fondurile de pensii și populația activă

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
(*)	8,156	7,574	6,888	6,672	6,438	6,160	5,939	5,597	5,200	4,737	4,459
(**)	57.82	53.53	49.52	47.77	45.90	43.76	42.12	39.69	36.90	33.75	31.66

(*) Contribuabili (mii)

(**) Contribuabili / populație cu vârsta între 15 – 60 (%)

Provocări pentru sistemul public de pensii

Am anunțat anterior în această publicație că sistemul public de pensii este marcat de o înaltă rată de dependență (numărul mare de pensionari față de numărul de salariați), din cauza pensionării premature și a scăderii numărului de contribuabili. În plus, această situație se va înrăutăți din cauza tendințelor demografice. Reluăm aceste date în tabelele de mai jos.

Fig. 2. Dinamica ratei de dependență

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Contribuabili/ pensionari	3.43	2.69	2.17	2.10	1.91	1.75	1.63	1.48	1.32	1.16	1.05

Fig. 3. Numărul de pensionari raportat la populația activă

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
(*)	2,380	2,817	2,996	3,174	3,359	3,519	3,652	3,782	3,924	4,074	4,246
(**)	16.87	19.90	21.57	22.73	23.94	25.00	25.90	26.82	27.83	29.02	30.15

(*) Media numărului de pensionari (mii)

(**) Pensionari / populația de vârstă 15 – 60 (%)

Reforma sistemului public de pensii

O nouă lege a pensiilor (19/2000) a intrat în vigoare, după ce a fost amendată de două ori de guvern. Legea mărește gradual vârsta de pensionare, elimină opțiunea pensionării premature, și corelează valoarea pensiei cu nivelul și durata contribuției, încurajând astfel raportarea reală a câștigurilor și rămânerea în rândul populației active. Totuși, va mai dura până când noua lege își va face simțite efectele. Contrar previziunilor guvernului, deficitul bugetului social de asigurări a continuat să crească. Cea mai bună explicație pentru această tendință este numărul mare de indivizi care au depus cerere de pensionare sub prevederile vechii legi, înainte ca noua legislație să intre în vigoare. Ne putem aștepta ca acest efect să dispară treptat, dar rezultatele reale ale noii legislații sunt încă sub semnul întrebării.

Ostilitatea publică

O provocare pentru legislația pensiilor este ignoranța și scepticismul opiniei publice. Sondajele de opinie (chiar și sondajul SAR prezentat în numărul trecut al acestei publicații) au indicat în mod repetat că o majoritate a populației nu deține informații suficiente despre noul sistem de pensii, dar se așteaptă să fie afectată negativ de acesta.

Contracte de muncă cu efecte neutre?

Intenția guvernului de a elimina diferența dintre cărțile de muncă și convențiile de prestări de servicii este conformă cu actuala abordare a reformei sistemului de pensii, dar ridică și unele probleme. În acest context ar trebui evidențiat faptul că în ultimii doi ani, diferența de regim de impozitare a acestor două tipuri de contracte s-a diminuat. Contribuția de asigurări sociale este acum plătită pentru amândouă. Convențiile de prestări servicii reprezintă un sfert din salariați⁵. Dacă, urmare a desființării convențiilor de prestări

⁵ Există în prezent aproximativ 1,5 milioane de convenții de prestări de servicii încheiate și 4,5 milioane de angajați cu carte de muncă.

servicii, aceste slujbe se mută în economia subterană, pierderea veniturilor pentru fondul de pensii va fi semnificativă.

Introducerea celui de-al doilea pilon

Legea 19/2001 reformează pensiile de stat – primul pilon al noului sistem de pensii. Se presupune că această schimbare va fi completată de un al doilea pilon – pensia obligatorie administrată de un fond privat de pensii și un al treilea pilon – pensia privată opțională. Banca Mondială susține structura pe trei piloni a sistemului de pensii și celelalte țări ale CEE de asemenea intenționează să o introducă. Așteptările sunt că noul sistem va duce la o mai bună administrare a fondurilor de pensii, cu un randament crescut, ceea ce îi va încuraja pe oameni să contribuie și să rămână mai mult timp în câmpul muncii. În plus, sumele mari disponibile ar stimula piața de capital, mai ales prin creșterea lichidității, și astfel ar crește eficiența economiei.

Reforma a fost dezbătută în legislatura trecută. Totuși, pilonii doi și trei au întâmpinat opoziție, între alții de la sindicate, care doreau o mai mare putere de decizie în managementul fondului de pensii. În final, reforma a fost adoptată printr-o ordonanță de urgență a guvernului (OU 230/2000) în ultimele zile ale guvernului Isărescu, dar ordonanța a fost repede anulată în prima ședință a noului guvern Năstăsescu.

Finanțarea perioadei de tranziție

Noul guvern a anunțat că un nou proiect al celui de-al doilea pilon va deveni public în această toamnă. O problemă majoră pentru introducerea sistemului fondului de pensii privește perioada de tranziție între introducerea noului sistem, când populația activă începe să contribuie la fondul de pensii, și maturitatea sistemului, când oamenii încep să își primească pensiile. În timpul acestei perioade de tranziție, contribuția va fi capitalizată, și nu va putea fi folosită pentru a plăti pensii generației actuale de pensionari.

Există două soluții prevăzute pentru această problemă. În primul rând dimensiunile schemei vor fi reduse și vor crește treptat. Se prevede că va reprezenta la început numai 2% din salariu și va crește ulterior până la 8%. În plus, schema de finanțare va fi introdusă numai când bugetul fondului de pensii va fi în echilibru. Guvernul estimează că acest lucru s-ar putea întâmpla până în 2004-2005, așteptându-se la o activitate economică crescută și număr mai mare de angajați, cuplat cu colectarea mai eficientă a contribuțiilor, vârsta mărită de pensionare, și numai o creștere modestă a valorii reale a pensiilor.

Planul guvernului tratează sistemul fondurilor de pensii ca un lux; el va fi implementat când nu va fi nevoie de el (când bugetul e deja în echilibru), și oricum va fi insignifiant. Pericolul acestei abordări rezidă în aceea că noua schemă va avea doar un impact limitat. În plus, așteptările economice de care depinde planificarea reformelor sunt nesigure. Cu siguranță bugetul fondului de pensii va fi sub presiuni serioase în următorii câțiva ani: guvernul a promis indexarea pensiilor conform ratei inflației, și în luna decembrie a acestui an se presupune că va începe procesul “recorelării”, care va dura trei ani, la sfârșitul

căroră toți pensionarii cu traseuri profesionale similare vor primi aceeași pensie.⁶ Temelia morală a acestui proces este solidă, dar guvernele românești anterioare au eșuat în a găsi mijloacele de a finanța “recorelarea”. Cabinetul Isărescu chiar a trebuit să revină asupra acestei promisiuni într-un an electoral.

Dincolo de problemele fundamentale privitoare la dimensiunea schemei private și calendarul introducerii acesteia, există o serie de probleme tehnice care trebuie rezolvate.

Dimensiunea fondurilor de pensii

Mărimea acestor fonduri e subiect de controversă. Aici guvernul trebuie să pună în balanță mai multe considerente. Fonduri mari de pensii (din punct de vedere al capitalului solicitat și al numărului minim de oameni înregistrați) ar fi mai credibile în ochii populației, a cărei încredere e destul de scăzută după seria de dezastre, dintre care FNI este încă proaspăt în memorie. Totuși, stabilirea unor bariere mai înalte pentru intrarea pe piață ar afecta competiția, reducând randamentul investiției. Mai mult, înseamnă că industria ar fi dominată de actori străini, antagonizând aliații interni ai guvernului, interesați de o afacere atât de lucrativă, cum este mai ales cazul sindicatelor. Opoziția lor pe temeuri similare a dus la afectarea adoptării legislației de către administrația anterioară.

Reglementări

Supravegherea va fi crucială pentru credibilitatea schemei. După eșecuri succesive în domeniul financiar, a-ți încredința economiile (chiar dacă este obligatoriu) unui fond privat pentru 20-30 de ani, cu speranța că în final vei primi o pensie cere multă încredere. Mizele sunt mari, și orice greșeli ale mecanismului de supraveghere ar putea avea consecințe dezastruoase pentru bugetul de stat, care va fi ultimul garant. Din punct de vedere instituțional, există trei opțiuni posibile. O posibilitate este ca agenția de supraveghere a asigurărilor să preia și supravegherea fondurilor de pensii. O altă opțiune ar fi să se stabilească un agent de supraveghere. Și, în fine, s-ar putea lua în considerare crearea unei super-agenții de supraveghere care să acopere întregul sistem financiar (inclusiv cel bancar).

Din cele trei alternative, prima e probabil cea mai fezabilă. Din moment ce majoritatea fondurilor de pensii vor fi legate de companiile de asigurări (mai ales asigurările de viață), Comisia pentru Supravegherea Asigurărilor este bine plasată să supravegheze și fondurile de pensii. Comisia are și avantajul că dispune de experiența acumulată în raporturile cu companiile de asigurări. Înființarea unei noi instituții ar fi complicată, în special în cazul unei super-

⁶ Până la intrarea în vigoare a noii legi a pensiilor (19/2000), valoarea pensiilor era determinată în funcție de salariul brut. Datorită inflației mari din ultimii 11 ani acest algoritm a dus la situația paradoxală în care indivizi cu aceeași profesie obțineau pensii foarte diferite în funcție de anul în care au ieșit la pensie. Acest sistem îi dezavantaja pe cei care au ieșit la pensie înainte de 1989 sau curând după aceea.

agenții responsabile pentru întregul sector financiar, care s-ar lupta pentru a prelua controlul sistemului bancar de la Banca Națională.

Politica de investiții

Se estimează că proiectul de lege va limita sumele ce pot fi investite în străinătate de fondurile de pensii la 10%. Dorința guvernului ca fondurile de pensii să contribuie la revirimentul piețelor românești de capital, în loc să înrăutățească balanța de plăți a țării este de înțeles. Există însă motive întemeiate pentru a fi precauți. Piața internă de capital este foarte limitată, și nu are capacitatea de a absorbi fonduri mari. Problema este minoră pe termen scurt, când volumul de contribuții la pensiile private este redus la 2% din salariu. Mai important este argumentul că investițiile în străinătate sunt esențiale pentru diminuarea riscului. De fapt, acesta este singurul mod de a face față tendințelor demografice de îmbătrânire a populației. În fine, un plafon de 10% pentru investițiile în străinătate poate fi incompatibil cu integrarea în Uniunea Europeană. Un astfel de plafon stânjenește circulația liberă a capitalului, una din pietrele de temelie ale pieței interne. Mai devreme sau mai târziu, în funcție de negocierile cu UE, această limită va trebui să fie relaxată sau eliminată. Merită să acordăm atenție presiunii sub care se afla acum Polonia în aceeași problemă.

Casa Națională a Pensiilor

Introducerea schemei de finanțare va plasa și mai multă presiune pe Casa Națională de Pensii, agenția guvernamentală care administrează sistemul public de pensii actual. Casa Națională de Pensii va continua să colecteze toate contribuțiile pentru pensii. Îi va reveni astfel sarcina să aloce contribuțiilor individuale fondului de pensii ales de contribuitor. Pentru aceasta este necesară o infrastructură sofisticată. Dificultățile deja întâmpinate în sistemul public de pensii sugerează că infrastructura actuală nu este încă suficient de performantă, și dezvoltarea ei va cere ani de pregătire.

Concluzie

Sistemul public de pensii românesc (PAYG - *pas-cu-pas*) trece printr-un proces de raționalizare. Există totuși limite intrinseci ale unui sistem PAYG, și situația financiară a celui românesc este una critică și va rămâne așa. Introducerea în paralel a unui sistem finanțat privat este de aceea esențială. Această reformă dispune de sprijinul Băncii Mondiale, a fost discutată în România încă din 1993, iar o lege a fost adoptată în ultimele zile ale administrației anterioare. Cabinetul Năstase nu acționează cu convingere pentru implementarea acestei reforme. Planurile sale sunt abia schițate, dimensiunile preconizate pentru sectorul bazat pe capitalizare sunt reduse, și este cel puțin discutabil că vor fi îndeplinite cel puțin condițiile prealabile pentru implementarea noului sistem.

POLITIC

Integrarea europeană la nivel instituțional - încă lentă și dificilă

Începând cu anul 1998, Comisia Europeană a înaintat constant rapoarte Consiliului European despre progresele făcute de fiecare dintre țările din Europa Centrală și de Est, candidate la aderare. Această practică a fost hotărâtă prin decizia de la Luxemburg a Consiliul European, conform căreia: *“De la sfârșitul anului 1998, Comisia va înainta Consiliului rapoarte, precum și orice recomandări necesare, pentru inițierea unor discuții bilaterale interguvernamentale, rapoarte care vor analiza, din punct de vedere al criteriilor stabilite la Copenhaga, progresele făcute de fiecare din statele Europei Centrale și de Est candidate la aderare, dar mai ales rapoarte privind ritmul cu care aceste țări adoptă acquis-ul Uniunii”*. *“Rapoartele Comisiei vor ajuta Consiliul să decidă corect asupra modului în care vor fi purtate negocierile de extindere cu alți aplicanți. În acest context, Comisia va continua să respecte metoda adoptată de Agenda 2000 pentru a evalua capacitatea statelor aplicante de a îndeplini criteriile economice și obligațiile care deriva din procesul de aderare”*.

Până acum, aceste rapoarte s-au dovedit a fi cea mai serioasă metoda de monitorizare a progreselor reformei în statele candidate, întrucât ele au un caracter mai degrabă tehnic decât diplomatic. Rapoartele au fost cel mai adesea critice, chiar și în situațiile în care reforma mergea bine, așa cum a fost cazul Raportului Anual despre România, din 2000.

Ultimul raport de evaluare, care urmează să fie făcut public în curând, se așteaptă să fie mai degrabă negativ la adresa performanțelor generale ale României.

Chiar dacă în ultimul timp România a înregistrat o creștere economică, guvernul de la București nu a reușit să-și dezvolte capacitatea instituțională

până la nivelul la care fiecare agenție guvernamentală să poată implementa, la timp și eficient, strategia pe termen mediu aprobată de UE.

Ca urmare, raportul va consemna lipsa progresului și depășirea termenelor limită în ceea ce privește performanțele economice și de reformă instituțională ale României.

Oarecum surprinzător, Guvernul român continuă să nu facă o evaluare sistematică a capacității sale instituționale și nu a făcut public nici un plan pentru reformarea administrației în conformitate cu termenii și obiectivele strategiei de aderare.

Prin comparație cu raportul anterior al Comisiei Europene se observă că România înregistrează, în continuare, întârzieri în procesul de aderare la Uniunea Europeană (acest lucru a fost evidențiat și în rapoartele precedente Early Warning Report).

Progresele înregistrate de România în adoptarea și implementarea *acquis*-ului comunitar.⁷

4.⁸ Libera circulație a capitalului

Raportul pe anul 2000 precizează că România a implementat deja o parte din *acquis*-ul comunitar referitor la libera circulație a capitalului. De atunci, România a înregistrat puține schimbări structurale în acest domeniu.

Evaluare SAR – progres mediu

Observații: Uniunea Europeană (ca și alte organisme internaționale) nu pun un accent foarte mare asupra acestei chestiuni, având în vedere gradul ridicat de incertitudine al schimbărilor pe care le presupune.

5. Legislația companiilor

Raportul pe anul 2000 consemnează că România s-a aliniat, în mare măsură, cerințelor din acest domeniu, înregistrând un progres moderat.

Evaluare SAR – progres mediu la acest capitol.

6. Politica liberei concurențe

Alinierea la legislația comunitară în privința liberei concurențe și îmbunătățirea capacității administrative sunt priorități pe termen scurt în cadrul Parteneriatului de Aderare.

⁷ Material compilat folosind date din Raportul pe anul 2000 al Uniunii Europene privind progresele făcute de România în procesul de aderare.

⁸ Se respectă numerotarea capitolelor de *acquis*

La acest capitol, principalul obiectiv care trebuie îndeplinit de către România este implementarea și aplicarea corectă a legislației. Principalul motiv de îngrijorare este recenta adoptare a legii “parcurilor industriale”.

Evaluare SAR – progres mediu la acest capitol.

Observații:

1. Legislația României în ceea ce privește politicile anti-trust este, în mare parte, corespunzătoare acquis-ului comunitar. O problema rămâne totuși capacitatea redusă de creare de noi locuri de munca.
2. Legea “parcurilor industriale” ar trebui reconcepută sau abrogată.

7. Agricultura și silvicultura

România are în continuare dificultăți în definirea și implementarea măsurilor de modernizare și dezvoltare durabilă a agriculturii.

Raportul pe anul 2000 consemnează la acest capitol problema fragmentării excesive a suprafețelor agricole. Acest lucru continuă să genereze probleme în lanțul agro-alimentar, deoarece colectarea și prelucrarea produselor de la mai mulți producători se realizează în condiții dificile și presupun costuri ridicate. Raportul menționează necesitatea elaborării unor politici de dezvoltare a infrastructurii pieței, a măririi transparenței acestora și punerea la dispoziție de informații clare privind prețurile. Totodată, se recomandă constituirea și consolidarea unor companii private de mari dimensiuni, printr-un sistem activ de vânzare și concesionare a pământului.

În același raport se consideră că privatizarea terenurilor forestiere poate duce la defrișarea irațională a pădurilor, pentru obținerea imediată a unor venituri suplimentare.

Pe de altă parte, o evaluare incorectă a eforturilor necesare pentru a crea piețe agricole funcționale și pentru întărirea instituțiilor fundamentale ale pieței a creat deficiențe în capacitatea de dezvoltare a strategiilor din acest domeniu.

În general, capacitatea administrativă a Ministerului Agriculturii rămâne redusă, în ciuda progreselor înregistrate de câteva din agențiile subordonate. Personalul supradimensionat, insecuritatea angajaților, dar și perspectivele reduse de dezvoltare a unei cariere au dus la o lipsă de motivație și de continuitate la nivelul actului decizional.

Evaluare SAR – progres redus la acest capitol.

Observații:

1. nu a fost elaborată o politică coerentă în domeniul agricol.
2. interesele politice locale au un rol determinant.

3. Dezvoltarea sectorului agricol stagnează și din cauza dificultății de a păstra personalul calificat.
4. Fragmentarea excesivă a terenului arabil constituie un dezavantaj
5. Nu au fost luate măsuri pentru a ameliora problemele menționate în rapoartele anterioare.

9. Politica in domeniul transporturilor

Raportul pe 2000 precizează că în ultimul timp, dar mai ales anul trecut, România a înregistrat un progres semnificativ în privința implementării acquis-ului comunitar în domeniul transporturilor.

Cu toate acestea, mai rămân probleme de rezolvat, în special privind armonizarea fiscală în sectorul transportului de uscat și al siguranței maritime. Sunt necesare totodată eforturi pentru transpunerea și implementarea acquis-ului în sectorul condițiilor profesionale, a cerințelor tehnice și a protecției muncii pe care trebuie să le îndeplinească transportatorii rutieri.

Implementarea eficientă a acquis-ului în domeniul transportului aerian ar putea fi dificilă, îndeosebi din cauza cerințelor tehnice.

Evaluare SAR – progres mediu la acest capitol.

Observații:

1. Au fost alocate fonduri pentru construcția autostrăzii București – Constanța.
2. Au fost reluate lucrările de modernizare a căii ferate dintre București și Brașov.

10. Taxe si impozite

Raportul pe anul 2000 consemnează că România a înregistrat un progres semnificativ privind alinierea legislației din domeniul impozitării indirecte, cu toate că și aici mai sunt probleme nerezolvate.

În ceea ce privește adoptarea acquis-ului comunitar, România nu a îndeplinit cerințele referitoare la legislația din domeniul impozitării directe. Pe de alta parte, noile măsuri adoptate în acest domeniu nu sunt în totalitate compatibile cu sistemul european.

O alta carență se referă la faptul că deși au fost adoptate măsuri pentru modernizarea sistemului de taxe, acesta continuă să aibă o eficiență scăzută.

Raportul pe anul 2000 menționa câteva chestiuni specifice:

- necesitatea armonizării în sistemul impozitelor directe. Impozitul special pe profitul obținut din activitățile de export trebuie analizat pentru a deveni compatibil atât cu regulile comunitare cât și cu cele ale Organizației Mondiale a Comerțului.

- prevederile din convențiile adoptate pentru evitarea dublei impozitări și prevenirea fraudelor fiscale nu acoperă în totalitate acquis-ul comunitar din acest domeniu. În legislația românească nu există prevederi speciale în ceea ce privește asistența mutuală în recuperarea datorilor.

- lipsa progreselor în ce privește capacitatea organizațională și de administrare a sistemului național de taxe.

- o problemă serioasă este amânarea rambursării taxei pe valoarea adăugată.

Evaluare SAR – progres mediu la acest capitol.

Observații:

1. există mari întârzieri în implementarea politicilor fiscale
2. capacitatea administrativă pentru rezolvarea impozitului personal este redusă.
3. nu există încă o legislație unitară în domeniul impozitelor, deși au fost purtate numeroase discuții în acest sens

11. Armonizarea la standardele Uniunii Economice și Monetare (EMU)

Raportul pe anul 2000 arată că după aderarea la UE, România va participa la Uniunea Monetară și Economică pe baza derogării de la Articolul 122 din tratatul comunitar. Până la data aderării, România va trebui să implementeze schimbările necesare în cadrul legal și instituțional.

Raportul pe anul 2000 menționa câteva chestiuni specifice:

- În Legea de funcționare a Băncii Naționale se menționează ca obiectiv asigurarea stabilității monetare, dar acest lucru nu a fost realizat până acum și în plus i se acordă o importanță mai scăzută decât o fac țările UE. Pe de altă parte, statutul Băncii Naționale a României va trebui amendat pentru a fi compatibil cu acquis-ul comunitar.

- România trebuie să schimbe legislația Băncii Naționale pentru ca aceasta să fie total compatibilă cu acquis-ul Uniunii, să îmbunătățească stabilitatea macroeconomică și mai ales să întărească cooperarea dintre BNR și Ministerul Finanțelor pentru elaborarea unor politici economice coerente.

Evaluare SAR – progres redus la acest capitol.

Observații:

România va trebui să facă pași importanți pentru a implementa acquis-ul comunitar în perspectiva aderării la Uniunea Economică și Monetară.

Capacitatea administrativă a Ministerului Finanțelor trebuie întărită pentru a-și putea îndeplini, în totalitate, prerogativele.

Nu exista încă o cooperare eficientă între Ministerul Finanțelor și BNR.

Rata inflației este încă foarte ridicată comparativ cu cea din zona UE.

13. Politicile sociale și forța de munca

Conform raportului pe anul 2000, România a înregistrat un progres limitat în ceea ce privește adoptarea acquis-ului în domeniul politicilor sociale și al forței de muncă și rămân nerezolvate probleme substanțiale. României i se recomandă intensificarea eforturilor pentru completarea cadrului legislativ și instituțional ca și îmbunătățirea capacității administrative.

Raportul pe anul 2000 menționa câteva chestiuni specifice:

- adoptarea unui nou Cod al muncii trebuie să fie o prioritate pentru Guvern.

- trebuie reglementate mai clar probleme importante, precum protecția drepturilor angajaților în cazul disponibilizărilor colective sau al falimentului.

- un Fond Național de Garanție pentru cazurile de faliment ar trebui să îndeplinească condițiile Directivei CE în privința falimentului. Aceasta este una din prioritățile pe termen scurt ale Parteneriatului de Aderare.

- standardele de sănătate rămân o problemă în România. În conformitate cu datele Organizației Mondiale a Sănătății, rata mortalității infantile în România este foarte ridicată. Rata de supraviețuire la naștere este una dintre cele mai scăzute din Europa și, de mai mulți ani, rata sporului natural al populației înregistrează valori negative.

Evaluare SAR – progres redus la acest capitol.

Observații:

1. În România, problemele legate de piața muncii sunt mai numeroase decât cele indicate de statisticile referitoare la forța de muncă sau la șomaj. Acest lucru se datorează lipsei forței de muncă în agricultură ca și muncii la negru.

2. Necesitatea restructurării marilor companii de stat va duce la apariția de noi probleme.

3. Codul muncii este mai vechi de 35 de ani.

Pe de altă parte, o aliniere totală la standardele europene privind protecția muncii poate duce la întârzieri în reformarea pieței muncii din România și poate încetini dezvoltarea economică.

14. Sectorul energetic

Conform raportului pe anul 2000, sectorul energetic din România este în prezent în proces de restructurare pentru a se putea alinia astfel la

piața unică europeană, așa cum stabilesc prevederile din acquis-ul comunitar. Procesul de restructurare durează însă mai mult decât a fost planificat inițial și, totodată, rămân neclarități în ce privește evoluțiile pe termen lung.

Raportul pe anul 2000 menționa câteva chestiuni specifice:

- nu a fost rezolvată problema neplății facturilor la energia electrică, acest lucru putând pune în pericol întregul sector energetic din România.
- în sectorul petrolier a fost înregistrat un progres limitat.
- sectorul nuclear din România rămâne dependent de sprijin logistic extern în ceea ce privește capacitatea de dezvoltare și producție.
- nu a fost încă adoptat acquis-ul referitor la măsurile de administrare a stocurilor de siguranță și asigurare a rezervelor de petrol în cazuri de criză.

Evaluare SAR – progres redus la acest capitol.

Observații:

1. În anul 2000, serviciile publice de electricitate și gaze au fost privatizate și au fost eliminate subvențiile din acest sector.
2. Guvernul român a încercat rezolvarea problemei facturilor neplătite prin debransarea rău-platnicilor, acolo unde a fost posibil.
Această situație a dus însă la lipsa resurselor financiare în sectorul energetic, resurse necesare pentru îmbunătățirea randamentului. Totodată este pusă în pericol viabilitatea singurei centrale nucleare.
3. Blocajul financiar de la Termoelectrica SA nu a fost rezolvat în mod satisfăcător.
4. A fost prevăzut un pachet financiar pentru continuarea lucrărilor la cel de-al doilea reactor nuclear de la Cernavodă.

15. Politica industrială

Conform raportului pe anul 2000, starea generală a economiei românești continuă să se deterioreze și nu există semne de îmbunătățire imediată.

Nu se poate încă spune că politica industrială românească este una de piață și nici determina un interval de timp previzibil până când se va întâmpla acest lucru.

Raportul pe anul 2000 menționa câteva chestiuni specifice:

- cadrul legal ce se schimbă în permanență este în detrimentul întregului proces de privatizare și restructurare și reprezintă o barieră în fața investițiilor de tot felul.
- corupția și economia subterană împiedică dezvoltarea unui mediu de afaceri stabil. Aceste probleme trebuie puse în discuție cât mai rapid.

- nu au fost atribuite responsabilități clare pentru implementarea și monitorizarea măsurilor din diverse strategii și planuri guvernamentale. De asemenea, nu au fost alocate resurse adecvate (umane și financiare) pentru implementarea acestor măsuri. Ca urmare există suspiciuni în ceea ce privește capacitatea Guvernului de a implementa aceste reforme. Problemele ar trebui luate în discuție cât mai curând.

- de la ultimul raport anual, nu s-au făcut progrese substanțiale privind îmbunătățirea capacității administrative. Nu se știe în mod concret dacă ministerul de resort are capacitatea de a face față procesului de privatizare și restructurare. Pe de altă parte, colaborarea nesatisfăcătoare cu alte ministere a dus la crearea unei legislații confuze și incoerente. Aceste probleme trebuie rezolvate în termen scurt.

Evaluare SAR – progres redus la acest capitol.

Observații:

1. Nu a fost concepută o politică în sectorul industrial și nici nu sunt premise în acest sens pentru viitorul apropiat.
2. Capacitatea administrativă slabă este asociată cu o lipsă a modalităților de acțiune practică.
3. Există schimbări frecvente în structura administrativă din sectorul industrial.
4. În acest sector, conducerea managerială se concentrează asupra unor probleme minore și nu le ia în discuție pe cele importante; exista o incapacitate de a stabili prioritățile.
5. Ministerul are o expertiză sectorială prea redusă și din posturile cheie lipsesc managerii și analiștii.

16. Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii

Conform Raportului pe anul 2000, politica guvernamentală referitoare la IMM-uri nu este încă total aliniată la principiile și obiectivele UE, în special în ceea ce privește eficientizarea mediului de afaceri.

Raportul pe anul 2000 menționa câteva chestiuni specifice:

- Politicile în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii din România s-au schimbat de la data realizării ultimului raport. În acest sens, trebuie menționat faptul că Agenția pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii a fost încorporată în Agenția Națională pentru Dezvoltare Regională, care la rândul său încorporase Agenția Română de Dezvoltare.

- Nu au fost înregistrate progrese în definirea termenului de “întreprindere mică și mijlocie”, termen care este mult mai restrictiv decât cel al UE (în ceea ce privește nivelul cifrei de afaceri anuale a IMM-urilor).

De asemenea, constituie o problemă majoră accesul IMM-urilor la resurse financiare pe termen lung, necesare realizării unor investiții.

Evaluare SAR – progres redus la acest capitol.

Observații:

1. A fost creat un minister pentru IMM-uri.
2. Sunt acordate facilități financiare pentru IMM-uri.
3. De la ultimul raport, în România au fost înființate șase Centre de Informații Europene. România a făcut, de asemenea, parte din Europarteneriat.
4. A fost introdus un sistem tip “ghișeu unic”, care facilitează autorizarea și înregistrarea noilor companii.
5. Nu există totuși o corelare între politicile privind IMM și Politica Regională de Dezvoltare.

Facilitățile de import acordate IMM-urilor duc la înrăutățirea balanței comerciale a României.

17. Știință și cercetare

Conform Raportului pe anul 2000, România face eforturi pentru a alinia comunitățile științifice și antreprenoriale la politica UE în ceea ce privește cercetarea și dezvoltarea tehnologică, dar este încă nevoie de eforturi pentru îmbunătățirea calității proiectelor.

Raportul pe anul 2000 menționa câteva chestiuni specifice:

- pentru dezvoltarea acestui sector este necesară o creștere a cheltuielilor brute în cercetare și dezvoltare ca procent din PIB. Acest raport este relativ redus (proportia era de 0.58% în 1997 și a scăzut la 0.47% în anul următor din cauza reducerii PIB-ului la nivel național).

Evaluare SAR – progres mediu la acest capitol.

Observații:

Ministerul Științei a fost inclus în cadrul Ministerului Educației

Finanțarea cercetării și a științelor fundamentale este încă o problemă nerezolvată.

19. Telecomunicații și tehnologia informației

Raportul pe anul 2000 menționa că în România dezvoltarea unei piețe competitive a telecomunicațiilor este împiedicată de reglementările inadecvate. Pe de altă parte, limitele de control și reglementare ale statutului în acest domeniu nu sunt definite în mod eficient și clar.

Raportul pe anul 2000 menționa câteva chestiuni specifice:

- modul în care s-a făcut alocarea frecvențelor de 1800 MHz a demonstrat faptul că România înregistrează minusuri în ce privește

regimul de reglementare a acestora. Cu toate că Romtelecom susține că a acordat o licență exclusivă pentru serviciile GSM pe frecvența de 1800 MHz, cei doi operatori GSM din România care folosesc banda de 900 MHz afirmă ca și ei au primit aceste frecvențe. În urma acestei dispute, se află în derulare un proces în instanță. Acordarea unui licențe exclusive pentru servicii de telefonie mobilă pe frecvența de 1800 MHz ar fi în contradicție cu acquis-ul comunitar.

Realizările din acest domeniu sunt nesatisfăcătoare, relevă Raportul. De aceea sunt necesare măsuri rapide pentru adoptarea tuturor reglementărilor necesare pentru deschiderea pieței de telefonie fixă, la 1 ianuarie 2003.

Evaluare SAR – progres redus la acest capitol.

Observații:

1. s-a reușit, într-o oarecare măsură, realizarea unei rețele digitale și îmbunătățirea ratei de folosire a serviciilor de telefonie fixa.
2. nu a fost încă rezolvată problema alocării frecvenței de 1800 MHz.

21. Politica regionala și coordonarea instrumentelor structurale

Conform Raportului pe anul 2000, deși România a avut anumite realizări în acest domeniu, rămân încă unele dificultăți și trebuie continuate eforturile pentru dezvoltarea capacității administrative și pentru înființarea unui mecanism de coordonare.

Raportul pe anul 2000 menționa câteva chestiuni specifice:

- controlul financiar și capacitatea de a administra și controla fondurile publice sunt încă foarte reduse, mai ales la nivel regional, autoritățile române trebuind să își îndrepte atenția asupra acestor probleme.
- în ceea ce privește capacitatea administrativă, principala prioritate este întărirea coordonării și a structurilor de conducere pentru ca luarea deciziilor la nivel local și regional să fie eficientă și bazată pe colaborare și să fie în concordanță cu politica regională națională.
- trebuie implementat un sistem clar și echilibrat de atribuire a responsabilităților: la nivel național, între administrațiile naționale implicate în viitoarea conducere a fondurilor structurale (agenții speciale și ministerele de resort); și la nivel macro-regional între toți participanții membri în Consiliile Regionale de Dezvoltare.
- România a înregistrat un progres limitat la capitolul capacității administrative și al procedurilor financiare. Agenția Națională pentru Dezvoltare Regională întâmpină încă greutăți în crearea unor mecanisme financiare eficiente, din cauza lipsei de experiență, a unei proaste coordonări cu Fondul Național și a unei colaborări insuficient definite cu Agențiile Regionale de Dezvoltare.

Evaluare SAR – progres redus la acest capitol.

Observații:

1. Au fost luate unele măsuri centraliste, cel mai elocvent în acest sens fiind includerea Agenției Naționale pentru Dezvoltare Regională în Ministerul Dezvoltării și Prognozei.
2. Se fac schimbări frecvente în structura administrativă și în cadrul legislativ.
3. Planurile Regionale de Dezvoltare au fost concepute la nivel național și au fost implementate la nivel regional.
4. Consiliul Național de Dezvoltare Regională s-a întrunit doar o singură dată pe an, în 1999 și 2000.

22. Politicile de mediu

Conform Raportului pe anul 2000, la acest capitol rămân numeroase dificultăți și trebuie continuate eforturile de dezvoltare a capacității administrative și de înființare a unui mecanism de coordonare.

Raportul pe anul 2000 menționa câteva chestiuni specifice:

- ar trebui elaborat urgent un plan realist de evaluare a costurilor și necesarului de investiții în sectoarele de administrare a apei, a deșeurilor și a îmbunătățirii calității aerului.

- în 2000, în România au avut loc câteva accidente grave care au dus la poluarea mediului. Cel mai serios a fost cel generat de deversarea de cianuri de la o mină de lângă Baia Mare, care a fost urmat, câteva luni mai târziu, de alte accidente similare. Aceste incidente au demonstrat că instituțiile responsabile cu problemele de mediu din România nu pot să rezolve cu succes cazurile de poluare industrială.

- este necesară o folosire rațională a resurselor financiare disponibile, precum și o promovare a instrumentelor financiare care să ducă la folosirea eficientă a resurselor naturale. Pe de altă parte, trebuie respectat principiul “poluatorul plătește”. În acest context, devine o prioritate înființarea unui Fond de Mediu operațional.

Evaluare SAR – progres redus la acest capitol.

Observații:

1. a fost înființat un mecanism de auto-finanțare: Agențiile de mediu locale primesc în prezent resurse financiare suplimentare prin introducerea unor taxe pentru diferite servicii, taxe ce pot fi folosite pentru achiziționarea de echipament de monitorizare și pentru îmbunătățirea capacităților de inspecție și acțiune.

2. La capitolul controlului poluării industriale și administrării riscurilor, a fost adoptat un Ordin al Ministrului care stabilește normele necesare cadrului tehnic și metodologic pentru inspecția protecției mediului.

3. Legea Fondului de Mediu a fost modificată printr-o ordonanță de urgență, dar care încă nu poate fi aplicată.

4. Nu a fost introdus nici un instrument economic pentru protecția mediului
5. Nu a fost implementată nici o politică coerentă de mediu și nu există un plan strategic; se iau măsuri sub presiunea evenimentelor și a incidentelor ecologice.

* * *

In primul rând, nu se poate spune că s-a realizat vreun *progres semnificativ* în nici un domeniu. Probabil că același lucru va fi evidențiat și în Raportul Comisiei Europene pe anul 2001.

In al doilea rând, sunt câteva domenii unde a fost înregistrat un *progres limitat*. Aceste domenii sunt: **Mișcarea liberă a capitalului, Legea companiilor, Politica concurențială, Politica transporturilor, Taxele, Întreprinderile mici și mijlocii, Știință și Cercetare**. Bineînțeles că și în aceste domenii au rămas probleme nerezolvate, dar cel puțin se poate observa că România a făcut pași pentru implementarea acquis-ului.

In al treilea rând, sunt opt domenii care conțin probleme importante *nerezolvate*. Domeniile în care s-a înregistrat un *progres redus* sunt: **Agricultură, Energie, Politici sociale și forța de muncă, Politici industriale, Telecomunicații, Uniunea economică și monetară, Politici regionale și Politici de mediu**.

Evaluarea progresului înregistrat în aceste domenii evidențiază câteva probleme: capacitate administrativă scăzută privind adoptarea și implementarea acquis-ului, lipsa unor politici credibile, capacitate redusă de planificare, o alocare slabă a resurselor existente, neglijarea recomandărilor UE, lipsa unor instrumente de piață, cadrul legislativ instabil, coordonare slabă în cadrul grupurilor cu putere de decizie, o alocare insuficient definită a responsabilităților în cadrul grupurilor guvernamentale etc.

Întrucât noul Raport privind stadiul aderării va fi publicat în scurt timp, până atunci nu vor mai putea fi înfăptuite miracole. Ce poate însă să mai facă Guvernul român este să compare vechiul raport cu situația actuală și să acorde atenție prioritară problemelor urgente, prin crearea unor politici clare de soluționare a acestora. Totodată, Guvernul trebuie să aloce resursele în funcție de priorități. Dacă un asemenea plan de acțiune ar fi prezentat înainte de publicarea Raportului pe anul 2001, Guvernul român ar atinge mai multe scopuri: ar dovedi Bruxelles-ului că problema integrării în UE este privită cu seriozitate la București; ar introduce transparență în procesul de negociere; administrația de stat și-ar concentra atenția asupra principalelor probleme ale procesului de integrare; și în cele din urmă, Guvernul ar reuși să răspundă temerilor publice, anticipând și replicând criticilor care cu siguranță vor apărea în urma publicării Raportului.

Realizarea de către Guvern a unor previziuni privind creșterea economică în următorii cinci ani, precum și adoptarea proiectului de buget pe anul 2002

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 5 / 2001**

sunt pași înainte, dar numai pentru moment, deoarece atenția trebuie concentrată asupra integrării instituționale. Acesta este capitolul la care România se află pe ultimul loc între cele zece state candidate la aderarea la UE.

În ciuda întârzierilor în dezvoltarea instituțională, experiența arată că acest handicap poate fi surmontat. Acolo unde se fac investiții adecvate, pot apărea și miracole: Slovacia a înregistrat un progres notabil în ultimii doi ani și se află acum în prima jumătate a “clasamentului” țărilor candidate, după ce a pornit de la același nivel de dezvoltare instituțională ca și România.

JURIDIC

Focus: ridicarea vizelor sheghen a fost amânată

România are neapărată nevoie de susținători printre statele din UE; vizele ar trebui ridicate pentru a se evita o schimbare în rău a sentimentelor populației față de aderarea la UE.

Faptul că România a rămas sigurul stat-candidat de pe lista neagră a vizelor, a devenit o obsesie a presei din România, mai ales după succesul înregistrat de Bulgaria la începutul acestui an. La sfârșitul lunii septembrie miniștrii afacerilor interne din UE au amânat pentru sfârșitul toamnei decizia privind suspendarea vizelor. Această soluție îndreptățește temerile că statele care se opun ridicării vizelor vor amâna la nesfârșit hotărârea. Guvernul României mai are la dispoziție câteva căi de acțiune și trebuie să le folosească pentru a evita o decizie care ar dezamăgi opinia publică din țară.

Multe dintre evoluțiile preconizate în prima noastră analiză⁹ asupra vizelor au evoluat pozitiv: acordul de readmisie cu Germania a început să fie pus în practică, Comisia a recomandat Consiliului de Miniștri anularea vizelor, acordul cu Republica Moldova privind necesitatea pașaportului la trecerea frontierei comune a fost aplicat. În plus, forma finală al controversatului raport Nicholson recomandă suspendarea vizelor.

⁹ Vezi *Raport de avertisment privind potențialul de criză*, numărul 1, SAR, pg. 52

Un semnal foarte prost a fost introducerea de vize de către guvernul ceh, la 25 august. Decizia a avut un impact foarte negativ asupra opiniei publice românești, deoarece Praga n-a fost o destinație interzisă pentru români nici măcar în timpul regimului comunist. Aplicarea acestei hotărâri a fost amânată până în noiembrie, dar rămâne faptul că românii se confruntă acum cu și mai multe vise.

Înainte de Consiliul miniștrilor afacerilor interne și de justiție, la o întâlnire la nivel de ambasadori s-a înregistrat o poziție vehementă a celui care este un membru UE față de ridicarea vizelor, și o poziție oscilantă din partea altora. Germania a fost în mod constant împotriva ridicării vizelor. După întâlnirea cu ministrul român Ioan Rus, Otto Schilly, ministrul federal german a remarcat eforturile guvernului român. Dar pentru această schimbare de opinie s-a plătit un preț destul de piperat: 2 apatrizi au fost expulzați spre România, dar au refuzat categoric intrarea în țară, rămânând în zona liberă de pe aeroportul Otopeni; Amnesty Internațional protestează împotriva expulzării forțate a celor care renunseră la cetățenia română și intraser sub incidența tratatelor internaționale privitoare la apatrizi. Asociația foștilor cetățeni români rezidenți în Germania amenință că va da în judecată amândouă statele la Curtea Europeană de Justiție. Guvernul român trebuie să fie mai precaut, să caute soluții mai convenabile, mai ales că acordul de readmisie prevede expulzarea a încă 8000 de apatrizi în viitor.

La sfârșitul lunii septembrie, ministrul Ioan Rus a avut și o întrevedere cu omologul său austriac, dar nu a reușit să schimbe poziția acestei țări. La întâlnirea la nivel de ambasadori din 13 septembrie, argumentul împotriva ridicării vizelor adus de către ambasadorul austriac s-a bazat pe diferența de venituri dintre români și cetățenii țărilor UE. În viziunea Austriei această discrepanță ar duce la o masivă imigrare a românilor. Dar argumentul ar putea fi valabil numai după ce România va deveni membră a UE și va beneficia de libertatea de mișcare a forței de muncă. Ridicarea vizelor nu va influența mișcarea forței de muncă pentru români, care ar trebui să treacă prin aceleași proceduri draconice de obținere a permisului de muncă în Uniune. Mai mult chiar, din punct de vedere al venitului românii au o situație mai bună decât bulgarii, care au ieșit de pe lista neagră la începutul anului.

Problema potențialului de imigrare a forței de muncă ieftine din Est necesită politici de rezolvare, dar nu ar trebui luate de pe acum măsuri pentru țările care vor deveni membre mult mai târziu. Este necesară o diferențiere clară: pe de o parte creșterea criminalității și politica vizelor (acestea intrând în sfera acordului Schengen și fiind reglementate de miniștrii de Interne și Justiție) și, de cealaltă parte, problema imigrației.¹⁰ Aceasta din urmă necesită cu totul alt gen de politici, care depășesc sfera afacerilor interne și justiției. Autoritățile române ar trebui să aducă argumente care să elimine aceste motive de îngrijorare.

¹⁰ vezi și Batt și Amato, 2000, pentru această distincție

Fig. 1. Regulile de emitere a permiselor de muncă în țările UE

	Num rul total de permise	Este permis accesul pentru întreprinz tori?	Sunt eliberate permise de reziden pe termen lung?
Austria	126.889 (1999)	Doar cu permis de rezidență	Da, pentru 1 an
Belgia	83.500 (1999)	Cu acordul prealabil al autorităților	Da, după 5 ani
Danemarca	73.092 (1999)	Foarte rar, doar în cazuri excepționale legate de activitate	Da, dacă este acordat permisul de muncă
Finlanda	-	Doar cu permis de rezidență și plan de faceri	Da, de obicei după 1 an
Fran a	-	Străinii nu au acces la anumite profesii	Da, între 1 și 10 ani
Germania	1.083.268 (2000)	Da, proceduri îndelungate	Da, până la 5 ani
Grecia	69.600 (1997)	Da, sunt necesare resurse financiare	Da, între 1 și 10 ani, trebuie reînnoit în fiecare an
Irlanda	2.600 (1997)	Da, dar este necesară un permis special pentru afaceri	Da, pentru 1 an
Italia	30.000 (1999)	Da	Da, după 5 ani
Luxemburg	6.800 (1997)	Da, este necesară plata unei garanții bancare	Da, pentru 1 an
Olanda	20.816 (1999)	Da, este necesar permisul de rezidență	Da, pentru 1 an. După 3 ani nu mai este necesar permis de muncă. După 5 ani este acordat în anumite condiții permisul de rezidență
Portugalia	-	Da	Da, dacă a locuit legal cel puțin 10 ani
Spania	85.526	Da	Da, după 6 ani se poate cere permisul de rezidență permanentă
Suedia	220.000	Da	Da, după 2 ani se poate cere permisul de rezidență permanentă
Marea Britanie	72.599	Da, în condiții foarte grele	După 4 ani deținătorii de permise de muncă pot cere permise de rezidență permanentă

Totuși, este justificată teama față de imigrarea în masă în viitorul previzibil? Majoritatea autorilor sunt de acord că temerile sunt mult exagerate¹¹. Argumentele în acest sens țin de experiența trecută a procesului de lărgire și de anumite statistici actuale.¹² A devenit deja evident că adevărata problemă

¹¹ Langewiesche, Renate și Lubyova, Martina, 2000, *Migration, mobility and the free movement of persons: an issues for current and future EU members ETUI, Transfer 3/2000*

¹² Heimerl Daniela și Ivanka Petkova, 2001, *Border Regimes in Southeastern Europe. În Beyond EU-Enlargement, vol. 2, The Agenda of Stabilisation for Southeastern Europe. Gutersloh: Bertelsmann Foundation Publishers, p.182*

este una mai puțin discutată și se referă la rromi.¹³ Nu putem trece peste faptul că în acești ultimi zece ani întregi comunități de rromi au reușit să treacă granițe indiferent de barierele care le-au stat în față. Prea puține lucruri îi leagă de țările de origine, unde se cred discriminați politic și unde sigur sunt dezavantajați economic. Rromii pretind că sunt țintele discriminării și violențelor rasiale în țările candidate. La rândul lor, guvernele acestor țări afirmă că plecarea lor are mai degrabă motivații economice. Amândouă părțile au găsit înțelegere în cadrul UE pentru plângerile lor: discriminarea și violența împotriva rromilor sunt amintite în rapoartele periodice ale UE, dar cererile rromilor pentru azil în statele membre sunt în general refuzate. Rromii din România, un grup etnic de 1,5 milioane persoane, este cel mai mare din regiune.

Fig. 2. Numărul rromilor în țările est europene

ara	Ungaria	Bulgaria	Cehia	Slovenia	România
Nr. rromi	140- 600.000	313- 800.000	32-200.000	80-520.000	600-1,5 mil

O părere larg răspândită printre români afirmă că Uniunea Europeană aplică duble standarde: pe de o parte cer statelor candidate să rezolve problema rromilor, iar pe de altă parte întârzie aderarea lor de teama unei invazii a rromilor în Vestul Europei. UE ar trebui să învețe din experiența Greciei: în 1996 guvernul Simittis a renunțat la practica expulzării forțate a imigranților ilegali albanezi. Acum, aproximativ 500.000 de albanezi lucrează în Grecia, reprezentând un factor de creștere pentru ambele economii.

Problema principală constă în dificultatea rezolvării problemei rromilor în viitorul apropiat. La cerea Bruxellesului, România a adoptat în acest an o strategie națională pentru rromi, dar este clar că un asemenea document nu este mai mult decât o dovadă de bunăvoință. O țară cu grave probleme economice după căderea comunismului nu poate rezolva o situație care s-a dovedit a fi greu de depășit chiar și pentru cele mai avansate economii. Chiar dacă demararea unui program de proporții pentru rromi va fi un semn pozitiv și va descuraja emigrarea acestora, vor trece decenii până la depășirea inegalităților istorice. Cu alte cuvinte, trebuie create condiții pentru rromi în țările lor de origine, dar state sărace ca România și Bulgaria nu pot oferi deocamdată condiții bune de trai nici măcar pentru români sau bulgari.

Avem argumente serioase pentru ridicarea vizelor. În septembrie 2001, 1463 de cetățeni români au fost expulzați pentru ședere ilegală într-o țară europeană. Dar numai 18 din cele 278 de infracțiuni comise de români sunt furturi și tâlhării. Cele mai multe dintre infracțiuni sunt treceri ilegale ale frontierei. Vizele nu au restrâns niciodată libertatea de circulație pentru

¹³ ceea ce ar putea întări sentimentele anti-romi ale românilor. Deja presa scrisă are o atitudine negativă față de rromi. Chiar și săptămânalul 22, considerat a fi cel mai pro-occidental a publicat un articol privind problema vizelor, în al cărui titlu apărea cuvântul „colorați”.

infractori sau pentru oameni disperați din punct de vedere economic, cum sunt românii, care întotdeauna trec ilegal granițele sau își facilitează prin mită drumul spre Europa. Periodic izbucnesc în București scandaluri privind procedurile de acordare a vizelor și corupția personalului consular. Nu este o întâmplare că țările cu cele mai complicate proceduri pentru acordarea vizelor sunt asociate cu mai multe acte de corupție. Din contră, țările cu proceduri simple și clare ca Germania și Marea Britanie reușesc să-i oprească pe potențialii infractori, dar nu ridică bariere imposibile pentru studenți sau oameni de afaceri. Lipsa de bunăvoință a anumitor state membre față de România este vizibilă și prin reticența de a urma modelul american: acordarea unor vize pe perioade lungi, cinci sau zece ani, în cazul în care persoana călătorește des. Această procedură a scade presiune asupra consulatelor din București și ar mai liniști opinia publică de aici.

Cauza principală pentru încălcarea legii este chiar existența acestui regim restrictiv al vizelor. Activitățile infracționale transfrontaliere nu au legătură cu politica de vize și necesită măsuri speciale, cum ar fi o mai bună cooperare între țări și schimbul de informații. România a făcut primul pas în această direcție: guvernul a adoptat recent Ordonanța de Urgență 112 pe 2001 care prevede pedepse de la 3 luni la 2 ani pentru cetățenii români sau apatrizii care locuiesc în România care intră sau ies ilegal dintr-un alt stat. Dacă scopul acestei treceri ilegale de frontieră este sustragerea de la executarea unei pedepse, sancțiunea este mai drastică, de la 6 luni la 3 ani. Aceeași ordonanță de urgență instituie o pedeapsă de la 2 la 10 ani de închisoare pentru traficanții de carne vie.

Din moment ce România a îndeplinit toate obligațiile asumate ar fi o greșală din partea Consiliului să hotărască o nouă amânare a deciziei privind ridicarea vizelor. Aceasta poate scădea suportul popular pentru integrare. Nu vizele ca atare, cât acordarea lor ca pe un favor, nu ca un drept cuvenit, poate duce la abuz, corupție și discreditarea ideii de Europă ca spațiu comun al libertății de mișcare.

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 5 / 2001**

Acest raport, ca și numerele anterioare pot fi găsite pe internet, în limba engleză, pe site-ul PNUD

<http://www.undp.ro/>

Acest raport, ca și alte publicații SAR sunt disponibile (atât în română cât și în engleză) la site-ul SAR,

<http://sar.euroweb.ro>

Puteți solicita aceste materiale în format electronic sau pe suport de hârtie la sar@starnets.ro

Acest raport a fost redactat de experții Societății Academice din România (SAR). Editorialul din pagina 4 a fost scris de Profesorul Daniel Dăianu (expert în economie). Echipa redacțională este formată din Alina Mungiu-Pippidi (Editor, Coordonator de proiect), Sorin Ioniță (Expert în economie și politici publice), Bogdan Chirițoiu (Expert în politici publice), Dan Suciu (Expert în politici publice), Victor Petrescu (Editor, politica internațională), Victor Platon (Expert în economie), Cristian Ghinea și Victoria Timofte (Asistenți).